

Sygn. akt II K 1015/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2016 roku

Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSR Tomasz Jabłoński

Protokolant: Agata Zielińska

po rozpoznaniu na posiedzeniu dniu 29 listopada 2016 roku sprawy

J. Z. (1), syna T. i J., z domu S.,

urodzonego w dniu (...) w G.,

oskarżonego o to, że:

w okresie od 1 lutego 2012 r. do 30 września 2015 r. w G., działając z góry powziętym zamiarem i w krótkich odstępach czasu, poprzez wypłaty z rachunku bankowego prowadzonego dla zmarłej J. Z. (2), do którego posiadał pełnomocnictwo, przywłaszczył pieniądze w łącznej kwocie 61.061,39 zł, czym działał na szkodę Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,

tj. o przestępstwo z art. 284 §1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,

I. ustalając, że oskarżony dopuścił się popełnienia wskazanego we wniosku czynu kwalifikowanego z art. 284 §1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i uznając, że wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne a okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości na podstawie art. 66 §1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. warunkowo umarza postępowanie na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata;

II. na podstawie art. 67 §3 k.k. orzeka wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w całości poprzez zapłatę na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwoty 61.061,39 zł (sześćdziesiąt jeden tysięcy sześćdziesiąt jeden złotych trzydzieści dziewięć groszy);

III. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądza od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwoty 420 zł (czteryście dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu przed Sądem I instancji;

IV. na podstawie art. 624 §1 k.p.k. zwalnia oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych w całości, w tym od opłaty, przejmuje poniesione w sprawie wydatki na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt II K 1015/16

UZASADNIENIE

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. Z. (2) zmarła w dniu 13 stycznia 2012 roku.

Dowód: akt zgonu k. 20, 25.

Przed śmiercią J. Z. (2) była uprawniona do emerytury, którą pobierała w wysokości 1.660,80 złotych netto. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który wypłacał świadczenie nie został poinformowany o zgonie kobiety, wobec czego nie zaprzestał comiesięcznej wypłaty świadczenia na jej rachunek w (...) Bank (...) S.A. o nr (...). W okresie od 1 lutego 2012 roku do 31 sierpnia 2013 roku ZUS w każdym miesiącu przekazywał na konto kwotę 1.660,80 złotych. Na mocy decyzji ZUS z dnia 9 sierpnia 2013 roku, od dnia 1 września 2013 roku wysokość świadczenia wzrosła do 1929,17 złotych netto. W okresie od 1 września 2013 roku do 30 września 2015 roku na konto kobiety co miesiąc przekazywana była więc kwota 1929,17 złotych. Łączna wysokość świadczeń przekazanych w okresie od 1 lutego 2012 roku do 30 września 2015 roku wynosiła 80.907,74 złote.

Dowód: zeznania świadka E. K. k. 143-144; decyzja ZUS z dnia 09.08.2013r. k. 4; informacje z konta wypłatowego k. 14-15; zestawienie transakcji k. 39-57;

J. Z. (1) jest synem zmarłej J. Z. (2). Mężczyzna jest osobą niepełnosprawną w stopniu znacznym, cierpi na padaczkę, encefalopatię oraz zespół anankastyczny. Mężczyzna posiadał pełnomocnictwo do rachunku bankowego swojej matki w (...) Bank (...) S.A. o nr (...). W okresie od 1 lutego 2012 roku do 30 września 2015 roku J. Z. (1) wykorzystując, iż na rachunek jego matki dokonywane były przez ZUS wpłaty tytułem świadczenia emerytalnego, dokonywał systematycznych wypłat z tego konta, w łącznej kwocie 61.061,39 złotych.

Dowód: pismo z 22.09.2015r. k. 16; pismo z 06.11.2015r. k. 28; zestawienie transakcji k. 39-57; potwierdzenia wypłat k. 59-142; dokumentacja medyczna oskarżonego k. 176-187; ; opinia sądowno psychiatryczna k. 187-190.

W dniu 8 lipca 2015 roku J. Z. (1) wystosował do ZUS pismo, w którym poinformował o śmierć J. Z. (2) oraz fakcie dalszego dokonywania wpłat emerytury na jej konto, wnosząc o udzielenie informacji co do zwrotu nadpłaconej emerytury, w tym co do jej wartości.

Dowód: pismo z dnia 08.07.2015r. k. 18-19; wyjaśnienia oskarżonego J. Z. (1) k. 152-153.

Pismem z dnia 17 września 2015 roku Naczelnik Trzeciego Urzędu Skarbowego wystosował wezwanie do (...) Oddział w G. co do konieczności dokonania korekt rocznego obliczenia podatku za 2014 roku dla podatnika J. Z. (2), wskazując na fakt zgonu kobiety w 2012 roku.

Na skutek powziętych informacji ZUS pismem z dnia 22 września 2015 roku zwrócił się do (...) Bank (...) S.A. o zwrot nienależnie przekazanych świadczeń. (...) Bank (...) S.A. dokonał na rzecz ZUS zwrotu pozostałej na rachunku bankowym J. Z. (2) części nadpłaconego świadczenia w kwocie 19.846,35 złotych. Pozostała kwota nie została do tej pory zwrócona.

Dowód: zeznania świadka E. K. k. 143-144; wezwanie z 17.09.2015r. k. 5; pismo z 22.09.2015r. k. 16; wyjaśnienia oskarżonego J. Z. (1) k. 152-153.

Z uwagi na uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego J. Z. (1) został on poddany badaniom sądowo-psychiatrycznym przez biegłych lekarzy psychiatrów.

W złożonej opinii biegli nie stwierdzili u oskarżonego choroby psychicznej, ani upośledzenia umysłowego. Biegli rozpoznali u opiniowanego obniżenie funkcjonowania poznawczego bez cech otępienia oraz organiczne zaburzenia osobowości na podłożu zmian w obrębie (...). Biegli wskazali, iż u badanego rozpoznane zostały padaczka, encefalopatia oraz zespół anankastyczny. Według biegłych brak jest podstaw do przyjęcia aby w inkryminowanym czasie oskarżony znajdował się w stanie ostrych zaburzeń psychicznych. Biegli uznali, iż sprawność intelektualna opiniowanego mieści się w granicach normy i pozwala mu przewidzieć skutki własnego zachowania będącego przedmiotem aktualnej sprawy. Stosownie do złożonej opinii badany zna podstawowe zasady moralno-etyczne. Zarzucany mu czyn ma zaś charakter czynu prostego i był rozciągnięty w czasie. Zdaniem biegłych opiniowany zdawał sobie sprawę z konsekwencji swojego postępowania. Biegli stwierdzili, iż w inkryminowanym czasie u J. Z. (1) nie występowały inne zakłócenia czynności psychicznych, które w odniesieniu do zarzucanego mu czynu

znosiły lub ograniczały w stopniu znacznym jego zdolność do rozpoznania znaczenia tego czynu i pokierowania swoim postępowaniem. Warunki z art. 31 § 1 i 2 nie są spełnione. Biegli wskazali, że badany może uczestniczyć w czynnościach procesowych, jednak ze względu na cechy organicznego uszkodzenia (...) nie jest on w stanie prowadzić obrony w sposób samodzielny i rozsądny.

Dowód: opina sądowo-psychiatryczna k. 187-190.

J. Z. (1) złożył wyjaśnienia jak na k. 152-153.

Vide: wyjaśnienia oskarżonego J. Z. (1) k. 152-153.

J. Z. (1) nie był uprzednio karany sądowo.

Dowód: karta karna k. 161.

Sąd zważył, co następuje:

W rzeczonyj sprawie w ocenie Sądu, wobec treści art. 339 § 1 pkt 2 k.p.k., zaszły przesłanki do wydania wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne na posiedzeniu, bez konieczności przeprowadzenia rozprawy.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się przede wszystkim na zgromadzonych w sprawie dokumentach, treści opinii sądowo-psychiatrycznej oraz zeznaniach świadka E. K. a także wyjaśnieniach oskarżonego.

Za podstawę ustaleń faktycznych w sprawie przyjął Sąd, zeznania złożone przez świadka E. K., będącą pracownikiem (...) Oddział w G.. Relacja przedstawiona przez świadka była spójna, logiczna i szczegółowa. Świadek w sposób dokładny, stosowny do posiadanej przez niego wiedzy, przedstawił okoliczności związane z popełnieniem czynu zabronionego stanowiącego przedmiot niniejszej sprawy. Nadto treść jego zeznań znalazła pełne odzwierciedlenie w zgromadzonej w toku postępowania dokumentacji, nie była również podważana przez strony. Tym samym w ocenie Sądu zasługiwały one na przyznanie im w całości waloru wiarygodności.

Za prawidłowo sporządzoną Sąd uznał opinię sądowo-psychiatryczną, która została oparta na aktualnej wiedzy w tej dziedzinie i prawidłowych spostrzeżeniach, a przy tym w toku postępowania nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Wnioski opinii biegłych zostały należycie umotywowane, zawierają zgodne z wiedzą fachową i precyzyjne konkluzje, a ich treść nie budzi zastrzeżeń.

Sąd w pełni dał wiarę także dowodom w postaci dokumentów, które zostały w przedmiotowej sprawie zgromadzone. Ich treść odzwierciedla obiektywny stan rzeczy i nie była kwestionowana przez strony w czasie postępowania, nie budziła również jakichkolwiek wątpliwości Sądu.

Nie budziły wątpliwości Sądu również wyjaśnienia złożone przez J. Z. (1) w toku postępowania przygotowawczego. Oskarżony przyznał się do zarzucanego mu czynu, co koresponduje z całokształtem zebranych dowodów w sprawie. Treść przedłożonych dokumentów dotyczących jego stanu zdrowia oraz sytuacji finansowej potwierdziły również jego wyjaśnienia w zakresie w jakim wskazywał, iż jest osobą chorą, i z tej przyczyny nie zawiadomił ZUS o śmierci swojej matki, a następnie nienależnie pobierał wpłacaną na konto emeryturę.

W świetle powyższych dowodów, nie budzi wątpliwości, iż J. Z. (1) zachowaniem swym wypełnił znamiona zarzucanego mu czynu zabronionego z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Niewątpliwym jest, że czyn oskarżonego odpowiada opisowi zawartemu we wskazanych wyżej przepisach, skoro w okresie od 1 lutego 2012 r. do 30 września 2015 r. wypłacał on środki pieniężne przekazywane co miesiąc przez ZUS tytułem emerytury dla zmarłej J. Z. (2). Co oczywiste skoro rachunek, z którego wypłacał pieniądze nie należał do niego, ponadto wiedziała o śmierci swojej matki, to dokonał wypłaty przedmiotowych sum pieniężnych z pełną świadomością, iż nie stanowiły one jego własności, co jednocześnie świadczy, iż działał on z góry powziętym

zamiarem. Ponadto odstępy pomiędzy poszczególnymi wypłatami były krótkie, zazwyczaj kilku lub kilkunastodniowe, co wypełnia także warunek z art. 12 k.k. o działaniu w „krótkich odstępach czasu”

Sąd uznał, iż w sprawie zachodzą przesłanki do zastosowania wobec oskarżonego warunkowego umorzenia postępowania karnego.

Stosownie do treści art. 66 § 1 k.k. Sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa. Zgodnie natomiast z § 2 tego przepisu warunkowego umorzenia nie stosuje się do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zostały spełnione przesłanki wymagane przez art. 66 k.k., co dało podstawę do warunkowego umorzenia postępowania. Przede wszystkim przestępstwo z art. 284 § 1 k.k. zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3. Tak więc spełniona została przesłanka z art. 66 § 2 k.k.

Przechodząc zaś do analizy ogólnych przesłanek zastosowania warunkowego umorzenia postępowania ustanowionych w art. 66 § 1 k.k., należy zauważyć, iż podejrzany przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów a poczynione przez Sąd ustalenia doprowadziły do przekonania, iż okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą jakichkolwiek wątpliwości.

O stopniu społecznej szkodliwości czynu decydują okoliczności określone w art. 115 § 2 k.k. W ocenie Sądu zarówno społeczna szkodliwość czynu jak i wina podejrzanego nie były znaczne. Wprawdzie motywacją działania podejrzanego był chęć uzyskania korzyści majątkowej, jednakże należało mieć na względzie, iż J. Z. (1) jest osobą poważnie chorą, o ustalonym znacznym stopniu niepełnosprawności, co wiąże się z koniecznością ponoszenia znacznych kosztów nie tylko utrzymania ale także leczenia. Jak wyjaśnił zaś oskarżony przewłaszczone kwoty miał przeznaczać właśnie na koszty leków. W tym miejscu należy zwrócić uwagę w szczególności na fakt, iż renta z której utrzymuje się J. Z. (3) wynosi jedynie 529 złotych. Zauważenia wymaga również, iż J. Z. (1) nie przewłaszczył całości kwoty, która została przekazana przez ZUS, a z analiza

zestawień transakcji i potwierdzeń wypłat, wynika, iż najczęściej dokonywał on wypłat nieznacznych sum kilka razy w miesiącu co wskazuje, iż jego działania w tym zakresie były kierowane rzeczywistymi potrzebami życia codziennego. Ponadto wymaga podkreślenia, iż zasadniczo brak jest istniejącego w obowiązujących przepisach wymogu zawiadamiania ZUS o śmierci członka rodziny, przy czym w sytuacji zdrowotnej oskarżonego z całą pewnością mogło być to utrudnione. Co istotne J. Z. (1) ostatecznie sam zgłosił do ZUS informację o śmierci J. Z. (2) oraz wypłacaniu nienależnych świadczeń i to jeszcze przed wszczęciem zarówno postępowania karnego jak i czynności wyjaśniających w ZUS.

Sąd miał również na uwadze fakt, iż w stosunku do J. Z. (1) możliwym jest stworzenie pozytywnej prognozy kryminologicznej. Zarówno właściwości jaki i warunki osobiste podejrzanego a także jego dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, iż pomimo umorzenia postępowania będzie on przestrzegał porządku prawnego a w szczególności nie popełni przestępstwa. Sąd miał na uwadze, iż oskarżony jako osoba schorowana wiecie spokojny tryb życia. Nadto nie był on uprzednio karany sądownie. Tym samym zachowania będące przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie miały jedynie charakter incydentalny w dotychczasowym życiu oskarżonego.

W ocenie Sądu warunkowe umorzenie postępowania na 3 letni okres próby będzie właściwy dla zweryfikowania przyszłej postawy oskarżonego, w szczególności co do wywiązania się przez niego z obowiązku naprawienia szkody. Do takiego samego wniosku doszedł w sprawie Prokurator składając wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.

Na mocy art. 67 § 3 k.k. Sąd uznał, iż zasadnym jest orzeczenie względem oskarżonego obowiązku naprawienia szkody w kwocie 61.061,39 zł na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczenie tego środka jest ze wszech

miar wskazane, jako że realizuje idee „sprawiedliwości naprawczej”, związanej z rekompensowaniem pokrzywdzonym szkód wyrządzonych im przez sprawców.

Na uwadze w tym kontekście mieć należy, iż Sąd w żaden sposób nie jest związany wnioskiem prokuratora w przedmiocie zastosowania warunkowego umorzenia postępowania w szczególności wnioskowanym przez niego okresem próby ani obowiązkami nakładanymi na podejrzanego. Z tej przyczyny, orzekając odnośnie obowiązku naprawienia szkody, wobec wniosku złożonego przez pokrzywdzonego, Sąd uznał za zasadne orzec obowiązek naprawienia szkody bez zakreślania terminu na jego wykonanie.

Wymaga wskazania, iż środek w postaci obowiązku naprawienia szkody o którym mowa w art. 67 § 3 nie stanowi środka probacyjnego, a ma charakter kompensacyjny, Przemawia za tym nie tylko konstrukcja omawianego przepisu w aktualnym brzmieniu, ale również treść art. 68 § 1 k.k.. Tym samym funkcja obowiązków naprawienia szkody w całości albo w części oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nakładanych na sprawcę w ramach warunkowego umorzenia postępowania niczym nie odbiega od funkcji tych środków, kiedy są orzekane na podstawie art. 46 § 1 w razie skazania sprawcy. (tak: Majewski J., Komentarz do zmiany art. 67 Kodeksu karnego, [w:] Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015, Lex nr 480477; Zoll A., Komentarz do art. 67 Kodeksu karnego, [w:] Wróbel W. (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, Lex nr 510400). Jedynie zaś w sytuacji nałożenia obowiązków probacyjnych sąd zobowiązany jest do określenia czasu i sposobu ich wykonania – stosownie do art. 74 § 1 k.k. - natomiast przy orzeczeniu środków karnych czy kompensacyjnych tak postąpić nie może, bowiem żaden przepis materialnoprawny nie daje mu ku temu podstaw (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2003 roku, sygn.. akt WA 55/03, Lex nr 83437; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 27 września 2000 roku, sygn.. akt II AKa 10/00, Lex nr 49086).

W punkcie III wyroku na podstawie art. 627 k.p.k. Sąd zasądza od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 420 tytułem zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu przed Sądem I instancji.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie przepisów wskazanych w wyroku uznając, iż z uwagi na sytuację osobistą i majątkową oskarżonego zasadnym jest zwolnienie go od ponoszenia kosztów sądowych w całości, w tym od opłaty, a poniesione w sprawie wydatki należy przejąć na rachunek Skarbu Państwa.